

El nom de la vila siciliana de Caltanissetta prové del topònim català Catalaniseta

Autor: Bel·lònides

Data de publicació: 22-05-2021

En Bel·lònides prova, dins el seu blog "La història usurpada", que el nom de la població siciliana anomenada 'Caltanissetta' és en realitat uan deformació a partir de 'Catalaniseta', vila que havia pertanyut als comtes de Montcada.

Caltanissetta és una població de Sicília (Itàlia), que dóna nom a una província i a un històric comtat amb el mateix nom. L'equip d'Història Usurpada proposa en aquest article que el nom autèntic de la vila és el topònim català Catalaniseta, que en la seva forma italiana trobem com a Caltanissetta i que, posteriorment, va ser adulterat com a Caltanissetta per esborrar la seva naturalesa catalana.

L'ígnot origen del topònim Caltanissetta

La teoria més acceptada sobre el topònim de la vila siciliana rau en el supòsit que la vila fou fundada al segle X dC, durant el període islàmic a Sicília, quan es pensa que va néixer el topònim "Caltanissetta". Així, els 'experts' ens raonen que el topònim "Caltanissetta" prové de l'àrab Qal'at an-nis?', que literalment vol dir "fortalesa de les dones" o "castell de dones". Ens indiquen que és el nom pel qual el geògraf àrab Muhammad al-Idrisi es referí a la ciutat, l'any 1154, al seu llibre titulat Kitab Ruyar (El llibre de Roger). En tot cas, cal constatar que si tot això fos cert, només ens demostraria que Al-Idrisi parla d'una població que es diu Qalatannis?, no pas Caltanissetta.

Per reforçar aquesta teoria, ens asseguruen que la traducció de l'àrab va ser trobada en un text de Godfrey Malaterra, del segle XI, en el qual va escriure: "Calatenixet, quod, nostra lingua interpretatum, resolvitur Castrum foeminarum", que traduït seria "Calatenixet, que, traduït a la nostra llengua, significa Castell de les dones" (Goffredo Malaterra, De rebus gestis Rogerii Calabriae et Siciliae comitis et Roberti Guiscardi ducis fratris eius).

El problema d'aquest argument és que Calatenixet tampoc no és Caltanissetta. A més, cal afegir que a dia d'avui no se sap per quin motiu la ciutat va ser apel·lada d'aquesta manera i la hipòtesi que el castell de Pietrarossa era un harem al servei de l'emir de Palerm ha quedat desmentida per la naturalesa militar de la fortalesa.

Un altre intent l'afegeix la historiadora Rosanna Zaffuto Rovello, que ens proposa que el nom prové del fet que els homes, a causa de la distància dels camps conreats, es van veure obligats a habitar fora del poble, donant així la impressió que només estava habitada per dones. Una teoria ben difícil de pair.

I segons l'erudit Luigi Santagati, el topònim demostraria l'existència, mai confirmada, d'un poble preexistent d'origen bizantí. Així, segons aquesta teoria, "nis?" ("dona" en àrab), seria la deformació de Nissa, nom de la ciutat d'Anatòlia de la qual provenien els estrats bizantins que construïrien el castell de Pietrarossa i el poble proper, que anomenarien Nissa, on es troba el districte "dels àngels".

Després de la conquesta dels àrabs, afegirien al nom original del poble el prefix Qal'at, "castell". Però altra vegada, aquest raonament només ens indica que els àrabs, suposadament, anomenaven alguna vila amb el nom de Qalatannis?, que no és pas Caltanissetta.

Finalment, ens diuen que amb l'arribada dels normands, al segle XI dC, la ciutat va començar a assumir el nom llatinitzat de Calatenixet, segons la versió de Malaterra ja esmentada, o Calatanesat, en una transliteració de l'àrab del text d'Idrisi. I ja a finals del segle XII dC, l'historiador Ugo Falcando, en el seu Liber De Regno Sicilie, ens parla de Caltanixettum, que resulta ser la traducció oficial del nom d'avui al llatí.

Caltanissetta, una vila i un comtat ben catalans

Tanmateix, els historiadors ens diuen que la vila, transformada en feu pels normands, després de diverses vicissituds, va passar, l'any 1405, a sota el govern de la família Montcada de Paternò, que van ser els propietaris de la comarca de Caltanissetta fins el 1812, és a dir, durant quatre segles a vila va estar sota mandat d'una de les principals famílies nobles catalanes, vinculades a la Corona catalana. De fet, de la família Montcada segueix sent avui en dia el Palazzo Montcada, del segle XVI, i d'estil barroc.

A més, es coneix l'existència del Comtat de Caltanissetta (que els 'experts' acadèmics italians ens diuen que en llatí era conegut com Comitatus Caltanixette i en espanyol com a Condado de Caltanageta). El cas és que va ser una entitat feudal formada a Sicília en temps dels aragonesos, és a dir, dels catalans. I que va ser el domini feudal de la família noble catalana dels Montcada, del 1407 al 1812.

El comtat de Caltanissetta ostenta un escut que també deixa ben clar el seu origen català, amb una senyera al bell mig de l'emblema, en combinació amb les armes dels Montcada.

Escut d'armes del Comtat de Caltanissetta (originalment, Catalaniseta) que és el mateix que el del Principat de Paternó, pertanyent a la família noble catalana dels Montcada. Al centre d'aquest hi ha l'escut dels Montcada i l'escut reial català.

Aquest escut és el mateix que ostenten avui en dia els Prínceps de Paternó, branca de la família catalana dels Montcada derivada dels Montcada Comtes de Caltanissetta.

Caltanissetta o Catalaniseta?

Arribats a aquest punt, i constatant la innegable preeminència de la noblesa catalana durant quatre segles en aquestes contrades, és lícit preguntar-se si no podria ser que el nom veritable de la vila i del comtat fos en realitat Catalaniseta i no pas Caltanissetta. Seria aquesta una explicació toponímica molt més senzilla i coherent que no pas la que es defensa a les teories abans exposades. Si els catalans controlaven la vila i el comtat, es normal que decidissin anomenar aquestes possessions Catalaniseta en honor a Catalunya, el seu país i l'imperi del qual formà part l'illa de Sicília durant molts segles.

La posterior censura política, que sempre ha intentat minimitzar la important presència catalana als antics regnes de l'actual estat italià, hauria adulterat el nom de Catalaniseta pel de Caltanissetta.

Donant una ullada a llibres antics de diverses procedències, trobem que efectivament, fins nno fa gaire, la vila va ser ben coneguda pel nom de Catalaniseta, que en aquest llibre en italià trobem italianitzada com a Catalanissetta.

Ens referim al llibre del segle XVII titulat Memorie del gran priorato di Messina raccolte da fra don Andrea Minutolo dei baroni del casale di Callari, e feudi di Boccarrato, caualiero Gerosolimitano 1699. Dedicate all'illustrissimo fra d. Gioianni di Gioianni de' principi di Tre Castagni, gran priore di Messina..., de l'historiador italià Andrea Minutolo, on trobem que s'indica ben clarament el següent:

Guglielmo Rimondo Moncada, sesto Duca di Montalto, Conde di Aderno, di Agusta, di Catalanissetta, e de l'Isola di Malta, e del Gozzo, grande di Spagna, Stradicò di Messina, 1503.

Fragment del llibre de Andrea Minutolo, del 1699, on apareixen els catalans Montcada com a comtes de Catalanissetta i no pas Caltanissetta.

En un altre llibre, el diccionari alemany Universal-Lexikon der Gegenwart und Vergangenheit oder neuestes encyclopädisches Wörterbuch der Wissenschaften, Künste und Gewerbe Trommel - Vergrößerungswörter, del 1846, també apareix clarament la paraula Catalanissetta per referir-se a al territori sicilià.

També en un diccionari alemany del 1846 apareix ben clarament Catalanissetta.

En un altra publicació enciclopèdica, publicada a Mèxic el 1855, titulada Diccionario universal de historia y de geografia ...: obra dada a luz en España por una sociedad de literatos distinguidos y refundida y aumentada considerablemente para su publicacion en Mexico con noticias historicas, geograficas, estadisticas y biograficas sobre las Americas en general y especialmente sobre la Republica Mexicana, (Volum 7), també apareix el topònim però aquesta vegada ja en la seva forma catalana, és a dir, com a Catalaniseta, i que situa aprop de la ciutat siciliana de Girgenti (Agrigent).

Són tres exemples documentals –però n'hi deuen haver molts més— que demostren que el topònim original de la vila és Catalaniseta i que les suposades toponímies àrabs fan referència a una altra població. Així tenim que, de la mateixa manera que la veïna població d'Aragona fa referència inequívoca a la Corona d'Aragó o al Regne d'Aragó, la vila de Catalaniseta fa referència a Catalunya.

Bel·lònides/Història Usurpada

8 de novembre del 2020

<https://historiausurpada.blogspot.com/2020/11/El-nom-de-la-vila-siciliana-de-Caltanissetta-prove-del-toponim-catal-Catalaniseta.html>